

**Кам'янець-Подільський національний університет
імені Івана Огієнка**

**Кафедра археології, спеціальних історичних
і правознавчих дисциплін**

1. Загальна інформація про курс

Назва курсу, мова викладання	Цивільне та сімейне право, мова викладання українська
Викладачі	Хоптяр Юрій Анатолійович, доцент кафедри АСІПД
Профайл викладачів	https://kaf-asipd.kpnu.edu.ua/?page_id=325
E-mail:	khoptyar.uriy@kpnu.edu.ua
Сторінка курсу в MOODLE	https://moodle.kpnu.edu.ua/
Консультації	Відповідно до графіку індивідуальних консультацій, що розміщений на інформаційному стенді кафедри археології, спеціальних історичних та правознавчих дисциплін: щовівторка 14.20-15.35

2. Анотація до курсу

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Цивільне та сімейне право» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Історія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 014 Середня освіта. Історія та правознавство галузі знань 03 Гуманітарні науки.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є чинне законодавство, практика його застосування, історія розвитку, досвід цивільно-правового розвитку в зарубіжних країнах. Окрім того, цивілістика вивчає також поняття цивільного права, його місце в правовій системі, його походження і закономірності розвитку, систему та зміст цивільно-правових норм, інститутів та галузей, їх роль в правовому оформленні життя суспільства та ефективність їх застосування. До того ж предметом вивчення курсу виступають також особисті немайнові та майнові відносини, що впливають із шлюбу, усиновлення, опіки та піклування, прийняття дитини в сім'ю для виховання та з інших підстав, які не заборонені законом і не суперечать моральним засадам суспільства і ґрунтуються на рівності та майновій самостійності їх учасників.

Цивільне право – провідна галузь права і визнається такою в усіх правових системах світу. В умовах кардинального реформування соціально-економічних відносин в нашому суспільстві відповідно зростає і роль цивільного права як основного регулятора товарно-грошових відносин. Саме

тому цивільне право – одна з основних фундаментальних дисциплін, які вивчаються у вищих навчальних закладах.

Сімейне право – це система правових норм, спрямованих на врегулювання особистих немайнових та майнових відносин між: подружжям, батьками та пільмами, усиновлювачами та усиновленими, опікунами, піклувальниками та підопічними, патронатними вихователями та їх вихованцями та інших сімейних відносин між членами сім'ї та родичами.

Студенти повинні чітко засвоїти загальновизнані цивілістичні постулати, опанувати цивілістичний інструментарій, вміти самостійно аналізувати їх законодавче оформлення, оволодіти основними навичками практичного використання цивільно-правових засобів.

3. Мета та цілі курсу

Мета навчальної дисципліни: сформувати у здобувачів вищої освіти елементи правового світогляду та культури, переконання необхідності вивчати і дотримуватися законодавства України.

Завдання навчальної дисципліни:

- засвоєння найвагоміших правових норм та відносин;
- вивчення системи цивільного та сімейного права;
- опанування цивільного та сімейного кодексів та ряду законів;
- формування у студентів юридичного мислення;
- набуття умінь роботи з юридичними джерелами.

Також **цілями курсу** є формування у студентів сучасного типу наукового мислення, що включає комплексне сприйняття різних аспектів досліджуваного об'єкта чи явища, а також вироблення в них навичок міждисциплінарного дослідження із застосуванням різних методів, в тому числі природничих, інформаційних, а також класичних інноваційних методів, що відображають сучасний стан педагогічної науки.

4. Формат курсу

Стандартний (очний, заочний)

5. Результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми підготовки фахівців здобувачі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти повинні **набути наступних компетенцій:**

6 - Програмні компетентності	
Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки.

Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 05	Знання про сучасні досягнення в галузі загальних теорій держави та права, основні напрямки розвитку сучасних міжнародних відносин; шляхи і напрямки Європейської інтеграції; систему та зміст законодавства України і Європейських країн. Спрямованість на вирішення складних питань в організації освітньої діяльності в межах законодавства України та європейських країн.
	ЗК 08	Знання, вміння та навички необхідні людині для свідомої участі в соціальному і громадянському житті, виконання обов'язків й реалізації прав громадянина.
	ЗК 09	Знання світової та вітчизняної історії та права, історії світових цивілізацій, основ концепцій інтерпретації всесвітньо-історичного процесу; розуміння історичних процесів у контексті цивілізаційного матеріального та духовного розвитку світу.
	ЗК 14	Здатність критично та креативно мислити, виявляти ініціативу і мотивувати людей та рухатися до спільної мети, а також навчатися протягом всього життя
Спеціальні (фахові) компетентності спеціальності (СК)	СК14	Володіння методикою викладання історичних та правознавчих дисциплін у закладах середньої освіти, вміння використовувати набуті теоретичні знання з історії та методики викладання фахових дисциплін у педагогічній практиці, здатність до організації навчального процесу відповідно до обов'язкових вимог охорони праці.
	СК 16	Оволодіння всіма необхідними знаннями, уміннями, навичками, компетентностями, передбаченими освітньо-професійною програмою.
	СК 17	Здатність застосовувати теоретичні знання у навчальній та професійній діяльності, захищати законні права і інтереси суб'єктів навчального процесу, здійснювати компетенцію у галузі консультативної діяльності.
7 - Програмні результати навчання		
	ПРН 05	Поєднувати та застосовувати вміння з педагогіки і психології та навички викладання історичних та правових дисциплін у професійній діяльності педагога.
	ПРН 07	Інтегрувати знання конституційного, цивільного, сімейного, кримінального та адміністративного, Трудового права у професійну діяльність проектувати знання загального правознавства на історичні події, процеси та явища сьогодення.
	ПРН 11	Вміти оцінювати, класифікувати й інтерпретувати джерела й теоретичний матеріал з вітчизняної та світової історії, культури і права.

	ПРН 17	Застосовувати набуті теоретичні знання з історії та методики викладання фахової дисципліни у педагогічній практиці.
	ПРН 20	Вміти на практиці застосовувати основи майстерності вчителя в управлінні собою, майстерність педагогічного спілкування, майстерність в управлінні навчально-виховним процесом.
	ПРН 21	Організовувати різні види діяльності учнів після уроків для забезпечення необхідних умов, засвоєння і активного сприйняття історичного досвіду та навколишньої дійсності.

6. Обсяг і ознаки курсу

Найменування показників	Характеристика навчального курсу	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Освітня програма, спеціальність	014 Середня освіта (Історія), предметна спеціальність 014.03 Середня освіта (Історія), освітньо-професійна програма Середня освіта (Історія та правознавство)	
Рік навчання/ рік викладання	2023-2024	
Семестр вивчення	другий	
нормативна/вибіркова	нормативна	
Кількість кредитів ЄКТС	4 кредити ЄКТС	
Загальний обсяг годин	120 год.	
Кількість годин навчальних занять	60 год.	
Лекційні заняття	30 год.	
Практичні заняття	0 год.	
Семінарські заняття	30 год.	
Лабораторні заняття	0 год.	
Самостійна та індивідуальна робота	60 год.	
Форма підсумкового контролю	екзамен	

7. Пререквізити курсу

Вивчення дисципліни «Цивільне та сімейне право» передбачає базові знання здобувачів вищої освіти, які вони отримали вивчаючи курси «Правознавство», «Конституційне право», «Історія України» та інших.

8. Технічне і програмне забезпечення

Вивчення курсу не потребує спеціального матеріально-технічного або інформаційного забезпечення, однак можливе використання проектора й

ноутбука / персонального комп'ютера для створення презентацій у формі MS Power Point або інших. Передбачається застосування об'єктно-модульного середовища MOODLE..

9. Політики курсу

Відвідування занять. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт, передбачених планом.

Очікується, що здобувачі дотримуватимуться термінів виконання усіх видів робіт, передбачених курсом. За несвоєчасно подані роботи / завдання (з порушенням визначених термінів) знижуватимуться бали.

Якщо здобувач не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях, виконав завдання самостійної роботи та модульної контрольної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на цей вид роботи, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Пропущені заняття здобувач має відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття оцінки не ставляться, за практичні заняття нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Очікується, що здобувачі поступово відпрацьовуватимуть пропущені заняття й завершать цей процес вчасно (до останнього аудиторного заняття з дисципліни). Відпрацювання лекційного заняття передбачає знання здобувачем теоретичних питань плану. Відпрацювання пропущеного практичного заняття передбачає опанування теоретичних питань плану заняття й виконання запланованих завдань.

Очікується, що студент візьме участь у всіх контрольних заходах (поточний контроль, модульний контроль, контроль виконання самостійної роботи, підсумковий контроль).

Очікується, що здобувачі не будуть запізнюватися на заняття, а мобільні телефони під час занять використовуватимуть лише з освітньою метою.

Під час організації занять з використанням технологій дистанційного навчання очікується, що здобувач працюватиме на заняттях (з використанням платформ для відеоконференцій) з увімкненою вебкамерою.

Письмові роботи. Передбачається, що студенти виконають декілька видів письмових робіт (реферат, модульна контрольна робота).

Академічна доброчесність. Дотримання академічної доброчесності регулюється Кодексом академічної доброчесності Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (нова редакція) (<https://cutt.ly/2TLKGh1>) та Положенням про дотримання академічної доброчесності науково-педагогічними працівниками та здобувачами вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (нова редакція) (<https://cutt.ly/FTLKJEm>).

Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Література. Для пошуку рекомендованої літератури здобувач вищої освіти може послуговуватися бібліотекою університету, фахових кафедр та інтернетними ресурсами. Студенти заохочуються до використання літератури, якої немає з-поміж рекомендованої.

Уся література, яку студенти не можуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам! Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.

Комунікування з викладачем. Спілкування з викладачем здійснюється під час лекційних і практичних занять (участь у бесідах, дискусіях, відповіді на питання тощо), щотижневих (офлайн і онлайн) консультацій. Очікується, що здобувачі вищої освіти будуть звертатися до викладача для роз'яснення незрозумілих питань, для складання пропущених занять, для перевірки виконання завдань самостійної роботи, цікавитися додатковими відомостями й сучасними науковими знаннями з курсу.

10 Схеми курсу

Назви тем	Кількість годин									
	<i>Денна форма</i>					<i>Заочна форма</i>				
	разом	у тому числі				разом	у тому числі			
		лекції	сем. / практ. заняття	лабораторні заняття	самостійна робота		лекції	сем. / практ. заняття	лабораторні заняття	самостійна робота
Тема 1. (див. нижче)		2	2		8					
Тема 2.		2	2		8					
Тема 3.		2	2		8					
Тема 4		2	2		8					
Тема 5.		2	2		8					
Тема 6.		2	2		8					
Тема 7.		2	2		8					
Тема 8		2	2		4					
Тема 9		2	2							
Тема 10.		2	2							
Тема 11.		2	2							
Тема 12		2	2							
Тема 13		2	2							
Тема 14.		2	2							
Тема 15.		2	2							
Разом годин	120	30	30		60					

№	Тема і зміст лекцій (30 год.)	К-сть годин	Примітки
	<p>Тема 1. Загальні положення цивільного права.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття цивільного права. Предмет і метод цивільного права. 2. Принципи цивільного права. 3. Функції цивільного права. 4. Цивільне законодавство України. 		
	<p>Тема 2. Цивільні правовідносини</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття, елементи і види цивільних правовідносин. 2. Здійснення цивільних прав і виконання обов'язків. 3. Захист цивільних інтересів. 4. Об'єкти цивільних прав. 5. Держава, фізичні та юридичні особи, як суб'єкти цивільного права. 	2 год.	
	<p>ТЕМА 3. Правочини.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття правочину, його ознаки та види. 2. Умови дійсності правочину. 3. Представництво і довіреність. 4. Строки у цивільному праві. 5. Позовна давність. 		

Тема 4. Особисті немайнові права фізичних осіб. Право власності та інші немайнові права.

1. Поняття особистих немайнових відносин.
2. Здійснення та захист особистих немайнових прав.
3. Загальні положення про право власності.
4. Речові права та їх захист на чуже майно.
5. Захист права власності.

Тема 5. Право інтелектуальної власності.

1. Цивільно-правове регулювання відносин, пов'язаних з творчою діяльністю.
2. Авторське право і суміжні права.
3. Право промислової власності.
4. Правові засоби індивідуалізації учасників товарного обороту, товарів і послуг.

Тема 6. Договірні зобов'язання.

1. Поняття та умови договору: укладення, зміна і розірвання.
2. Договір купівлі-продажі.
3. Договір міни (бартеру).
4. Договір дарування.
5. Договір довічного утримання.

Тема 7. Позадоговірні зобов'язання.

1. Публічна обіцянка винагороди.
2. Вчинення дій у майнових інтересах без доручення.
3. Рятування здоров'я та життя фізичної особи, майна фізичної або юридичної особи. Зобов'язання, що виникають зі створення загрози життю і здоров'ю та майну.
4. Загальні положення відшкодування шкоди.
5. Відшкодування шкоди, заданої каліцтвом, іншим

ушкодженням здоров'я або смертю.

6. Відшкодування шкоди, заданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг).
7. Спадкове право.

Тема 8. Поняття сімейного права та правовідносин.

1. Визначення сімейного права, його значення в системі права: предмет сімейного права, метод сімейного права, основні засади сімейного права.
2. Поняття та види сімейних правовідносин: виникнення, зміни та припинення сімейних правовідносин.
3. Захист сімейних прав та інтересів.
4. Строки у сімейному праві України.

Тема 9. Сімейне законодавство.

1. Конституція України про шлюб та сім'ю.
2. Сімейний кодекс – основне джерело сімейного законодавства.
3. Закони та інші нормативно-правові акти в системі сімейного законодавства.
4. Цивільний кодекс України в системі сімейного законодавства.
5. Договір як джерело сімейно-правових норм.
6. Звичай як джерело сімейно-правових норм.
7. Міжнародні договори України в системі сімейного законодавства.

Тема 10. Шлюб.

1. Поняття шлюбу та його правова природа.
2. Умови укладення шлюбу.
3. Порядок вступу до шлюбу та державна реєстрація шлюбу та її правове значення.
4. Умови недійсності шлюбу та визнання шлюбу неукладеним.

Тема 11. Особисті немайнові та майнові правовідносини подружжя.

1. Загальна характеристика особистих немайнових прав та обов'язків подружжя.

2. Види особистих немайнових прав і обов'язків подружжя.
3. Характеристика майнових правовідносин подружжя.
4. Правовий режим роздільного майна подружжя.
5. Правовий режим спільного майна подружжя.
6. Поділ сімейного майна подружжя.
7. Договірний режим майна подружжя.
8. Шлюбний договір.
9. Права та обов'язки подружжя щодо утримання.

Тема 12. Правовідносини батьків і дітей.

1. Визначення походження дітей.
2. Загальні підстави виникнення прав і обов'язків батьків і дітей.
3. Визначення походження дитини від батьків, які перебувають у шлюбі між собою.
4. Оспорювання батьківства, материнства.

Тема 13. Особисті немайнові та майнові правовідносини батьків і дітей.

1. Поняття немайнових правовідносин батьків і дітей.
2. Правовідносини батьків і дітей з приводу майна.
3. Аліментні правовідносини батьків і дітей.
4. Обов'язки батьків утримувати дитину.
5. Стягнення аліментів за минулий час і заборгованість за аліменти.
6. Обов'язок батьків утримувати повнолітніх дітей та його виконання.
7. Припинення обов'язку батьків утримувати дитину.
8. Обов'язок повнолітніх дітей утримувати батьків та його виконання.
9. Правовідносини інших членів сім'ї та родичів.
10. Особисті немайнові правовідносини інших членів сім'ї.
11. Майнові правовідносини інших членів сім'ї.

Тема 14. Усиновлення як форма влаштування дітей.

1. Поняття та сутність усиновлення.
2. Умови, порядок та правові наслідки усиновлення.
3. Визнання усиновлення недійсним.

4. Скасування усиновлення.			
5. Позбавлення усиновлювача батьківських прав.			
Тема 15. Опіка і піклування над дітьми.			
1. Поняття і значення опіки та піклування над дітьми.			
2. Встановлення опіки та піклування над дітьми.			
3. Права дитини, над якою встановлено опіку або піклування.			
4. Права та обов'язки опікунів та піклувальників.			
5. Припинення опіки або піклування над дітьми.			
6. Звільнення опікуна та піклувальника дитини від їх обов'язків.			

10. Система оцінювання та вимоги

Поточний контроль	МКР	Самостійна робота (ІНДЗ)	Сума
20	30	10	100

Оцінювання навчальних досягнень студентів здійснюється за рейтинговою системою зі 100-бальною шкалою та шкалою ECTS (A, B, C, D, E, FX, F) та національною шкалою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно; зараховано, не зараховано).

Зі 100 балів, студент впродовж семестру може набрати максимально 100 балів, з яких:

20 – поточне оцінювання

30 – виконання студентами модульної контрольної роботи

10 – виконання студентами самостійної роботи

40 – складення екзамену.

Кінцева оцінка успішності студента формується шляхом додавання балів, що студент отримав за участь в роботі впродовж семестру та балів, який студент отримав на екзамені. Кінцева оцінка набуває вигляду як за національною шкалою, так за 100-бальною шкалою ECTS (A, B, C, D, E, FX, F). Студент вважається допущеним до підсумкового контролю при умові: обов'язкова присутність на лекційних заняттях, активність впродовж семестру, відвідування/відпрацювання усіх семінарських занять, виконання самостійної роботи, що передбачена навчальним планом дисципліни.

Критерії та норми поточного оцінювання знань, умінь і навичок студентів з навчальної дисципліни. Розподіл балів, які отримують студенти:

1-3 бали (початковий рівень). Студент володіє матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, фактів без зв'язку між ними. Слабко усвідомлюється мета навчально-пізнавальної діяльності, даються відповіді лише за допомогою викладача на рівні «так» чи «ні».

4-6 балів (середній рівень). Студент володіє початковими знаннями з антропології, знає близько половини навчального матеріалу, здатний його відтворити. Проте слабо орієнтується в поняттях, визначеннях, а самостійне опрацювання навчального матеріалу з історії первісного суспільства викликає певні труднощі.

7-9 балів (достатній рівень). Студент вільно володіє вивченим матеріалом, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить логічні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації. Подається чітке тлумачення понять, категорій з історії первісного суспільства, а самостійне опрацювання матеріалу не викликає труднощів. Виконуються прості творчі завдання з історії первісного суспільства.

10-12 балів (високий рівень). Студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності з історії первісного суспільства. Використовується широкий арсенал засобів для доведення своєї думки. Логічно і творчо викладається матеріал з історії первісного суспільства в усній та письмовій формі.

Пропущені заняття здобувач вищої освіти має обов'язково відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття оцінки не ставляться, за практичні заняття нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12). Здобувачу вищої освіти, який не виконав поточних домашніх завдань, не підготувався до навчальних занять, в журнал обліку роботи академічної групи ставиться 0 балів. Здобувач вищої освіти, знання, уміння і навички якого на навчальних заняттях за 12-бальною шкалою оцінено від 1 до 3 балів, вважається таким, що недостатньо підготувався до цих занять і має академічну заборгованість за результатами поточного контролю. Поточну заборгованість, пов'язану з непередготовленістю або недостатньою передготовленістю до навчальних занять, здобувач вищої освіти повинен ліквідувати. За ліквідацію поточної заборгованості нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12). Рейтингова оцінка у балах знань, умінь і навичок здобувача на навчальних заняттях з навчального (змістового) модуля обчислюється після проведення цих занять та ліквідації ним поточної заборгованості, пов'язаної з пропусками занять, непередготовленістю або недостатньою передготовленістю до них відповідно до «Положення про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (зі змінами та доповненнями)» (<https://cutt.ly/mLTb6am>). Рейтингова оцінка за результатами успішності на навчальних заняттях обраховується за формулою: $rk = (0,05rkc + 0,4) \cdot ik$, де rkc – середня оцінка навчальної діяльності здобувача вищої освіти на навчальних заняттях, а ik – встановлений максимально можливий бал оцінювання результатів цього виду навчальної діяльності.

11. Самостійна робота (30 б.)

Контроль за самостійною роботою здійснюється на практичних заняттях і консультаціях.

Критерії оцінювання самостійної роботи:

«Відмінно» 30-27 б. Здобувач вищої освіти виявляє глибокі фундаментальні знання з питань, винесених на самостійне опрацювання, повно викладає самостійно вивчений матеріал, виявляє вміння добувати інформацію з різноманітних джерел, вміє оцінювати аргументи для її доведення, порівнювати, формулює своє бачення проблеми, виявляє розуміння матеріалу, може обґрунтовувати свої судження, застосовувати знання на практиці у нестандартних ситуаціях (під час проєктування знань на подальшу професійну діяльність), наводити необхідні приклади, викладає матеріал логічно, послідовно, володіє вміннями творчопошукової діяльності та роботи з інтернетними джерелами, виявляє креативність у доборі усного/писемного матеріалу і його описі, вживає мовні засоби відповідно до норм української літературної мови. Здобувач вищої освіти вчасно виконує усі завдання самостійної роботи.

«Добре» 26-22 б. Якщо відповідь здобувача відповідає тим самим вимогам, що і для оцінки „відмінно”, але здобувач допускає 1-2 помилки, які сам виправляє, і 1-2 недоліки в послідовності викладу матеріалу, винесеного на самостійне опрацювання, та в мовному оформленні висловлювання. Здобувач вміє наводити власні приклади на підтвердження нових думок, може застосовувати вивчений матеріал у стандартних та дещо змінених ситуаціях (зокрема, проєктуючи знання на подальшу професійну діяльність), переважно добирає самостійно інформаційні джерела, володіє вміннями творчо-пошукової діяльності, у тому числі з інтернетними джерелами. Здобувач вищої освіти вчасно виконує завдання самостійної роботи.

«Задовільно» 21– 18 б. Якщо здобувач виявляє знання і розуміння основних положень питань, винесених на самостійне опрацювання, але викладає матеріал неповно, допускає неточності у визначенні понять, потребує допомоги (спрямувальних питань) викладача, не вміє досить глибоко і доказово обґрунтовувати свої судження і наводити приклади; у власній аргументації використовує загальновідомі докази; не має сформованих умінь і навичок роботи з отриманою інформацією; володіє вміннями здійснювати первинну обробку навчальної інформації без її подальшого аналізу, викладає матеріал непослідовно і допускає помилки в мовному оформленні викладу. Здобувач вищої освіти виконує завдання самостійної роботи фрагментарно й дещо пізніше визначеного терміну.

«Незадовільно» менше ніж 18 б. Якщо здобувач виявляє незнання більшої частини вивченого матеріалу, не володіє методичним апаратом, допускає помилки у формулюванні понять, які спотворюють їх зміст, не вміє самостійно побудувати систему вивчення певних тем, хаотично і невпевнено викладає матеріал. У здобувача не сформовано необхідні практичні вміння роботи з навчальною інформацією; він не має елементарних умінь роботи з

інформацією; не володіє вміннями вибирати відомі способи дій для виконання завдань, неспроможний виконати стандартні завдання після спрямувальних питань викладача. Здобувач не виконав більшість завдань самостійної роботи, подав роботу пізніше визначеного терміну. У роботі здобувача наявні ознаки академічної недоброчесності. 9 Здобувачі вищої освіти, які за результатами самостійної роботи отримали рейтинговий бал менший 60 % від максимальної кількості балів, виділених на цей вид роботи, а також ті, що її не подали, вважаються такими, що мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю (самостійна робота), ліквідація якої є обов'язковою.

Модульна контрольна робота (40 б.)

Модульна контрольна робота виконується у письмовій формі – тестування. До її написання допускаються всі здобувачі вищої освіти. Завдання охоплюють всі теми, вивчення яких передбачено в курсі. Це 16 запитань з вибором однієї правильної відповіді з чотирьох варіантів і 6 завдань на встановлення відповідності (потрібно встановити по 4 «логічні пари»).

Оцінювання модульної контрольної роботи:

1 тестовий бал за кожну правильну відповідь на завдання з вибором однієї правильної відповіді та по 1 тестовому балу за кожну правильно визначену логічну пару в завданнях на встановлення відповідності.

Отже, за виконання завдань можна отримати від 0 до 40 балів.

Позитивну оцінку за МКР не рекомендується покращувати. Невиконання МКР оцінюється 0 балів.

Студенти, які за результатами виконання МКР отримали рейтинговий бал, що менший від 60 % максимальної кількості балів, виділених на цей вид роботи, а також ті, що не з'явилися для її виконання або не виконали її завдань, вважаються такими, що мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, ліквідація якої є обов'язковою.

12. Семестровий залік (100 балів)

Якщо здобувач не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях; не виконав або виконав МКР, завдання самостійної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Здобувачі, які не мають академічної заборгованості за результатами поточного контролю, отримують оцінки за результатами підсумкового контролю у формі заліку з кредитного модуля (навчальної дисципліни).

Здобувачі, які мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, отримують за результатами підсумкового контролю у формі заліку оцінку FX або F за шкалою ECTS та „не зараховано” за національною шкалою.

Здобувачам вищої освіти, які мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, дозволяється ліквідувати її після належної підготовки в терміни, визначені графіком ліквідації академічної заборгованості. Ліквідація академічної заборгованості за результатами семестрового контролю дозволяється до початку наступного семестру в час, визначений графіком ліквідації академічної заборгованості, та допускається не більше двох разів з навчальної дисципліни: один раз викладачеві, другий – комісії, яка створюється за розпорядженням директора навчально-наукового інституту української філології та журналістики.

Якщо здобувач вищої освіти ліквідує академічну заборгованість на засіданні комісії, яка створюється за розпорядженням директора навчально-наукового інституту української філології та журналістики, його відповідь оцінюється за 100-бальною шкалою без урахування результатів поточної успішності.

В умовах застосування **дистанційних технологій** навчання організація поточного і семестрового контролю відбувається відповідно до «Порядку організації поточного та 10 семестрового контролю із застосуванням дистанційних технологій навчання в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (зі змінами)» (https://drive.google.com/file/d/15qM6nA_NtvOZxOYz4Hzc8DZNgnAiL_zz/view).

Зарахування результатів неформальної / інформальної освіти регулюється «Порядком визнання результатів навчання здобувачів вищої освіти, отриманих шляхом здобуття неформальної / інформальної освіти в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка» (<https://cutt.ly/LODbDIL>).

13. Рейтингова оцінка з кредитного модуля

Рейтингова оцінка з кредитного модуля – сумарна підсумкова оцінка за багатобальною шкалою рівня засвоєння здобувачем вищої освіти певного кредитного модуля (навчальної дисципліни) упродовж його вивчення.

Таблиця відповідності шкал оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти

Рейтингова оцінка з кредитного модуля	Оцінка за шкалою ECTS	Рекомендовані системою ECTS статистичні значення (у %)	Екзаменаційна оцінка за національною шкалою
90-100 і більше	A (відмінно)	10	відмінно
82-89	B (дуже добре)	25	добре
75-81	C (добре)	30	
67-74	D (задовільно)	25	задовільно

60-66	Е (достатньо)	10	
35-59	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)		незадовільно
34 і менше	F (незадовільно з обов'язковим проведенням додаткової роботи щодо вивчення навчального матеріалу кредитного модуля)		

До індивідуального навчального плану здобувача вищої освіти результати підсумкового рейтингу з навчальної дисципліни заносяться за умови, якщо студент не має академічної заборгованості та його рейтингова оцінка є більшою або рівною 60 балів.

Перескладання рейтингових оцінок (від 60 і більше балів) з метою їх підвищення дозволяється лише у виняткових випадках за погодженням з деканом історичного факультету та з дозволу ректора університету.

14. Рекомендована література

Основна:

1. Сімейне право України: Підручник / Заг. Ред.. В.І.Борисової та І.В.Жилінкова. К.: Юрінком Інтер, 2016. 264 с.
2. Цивільне право // За ред. О.В.Дзери. -К.: Юрінком Інтер, 2021. 257 с.
3. **Хоптяр Ю.А.** Основи права. Кам'янець-Подільський: ПП «Медобори», 2002. 284 с.
4. **Хоптяр Ю.А. Адамовський В.І.** Основи правознавства: Навчальний посібник. Кам'янець-Подільський: ПП «Медобори-2006», 2011. 296 с.
5. **Хоптяр Ю.А.** (у співавторстві). Основи правознавства: Навчальний посібник. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня Рута», 2020. 298 с.

Додаткова:

1. Актуальні проблеми трудового законодавства, законодавства про державну службу та службу в правоохоронних органах: матеріали VII Всеукраїнської науковопрактичної конференції (м. Харків, 16 листопада 2018 р.) ; за заг. ред. К. Ю. Мельника. Х. : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2018. 427 с.
2. Договір у цивільному і трудовому праві [Текст]: довідник / Я. М. Шевченко [та ін.]; ред. Ю. С. Шемшученко, Я. М. Шевченко; Ін-т

- держави і права ім. В.М.Корецького НАН України. К.: Видавничий Дім "Юридична книга", 2000. 278 с.
3. Кодекс Законів про працю України з постатейними матеріалами / ред. В.С. Ковальський. К.: Юрінкомінтер, 2016. 1200 с.
 4. Лукаш С. С. Співвідношення централізованого і локального регулювання трудових відносин в умовах ринкової економіки: монографія. Х. : ФІНН, 2009. 368 с. 6. Мельник К. Ю. Трудове право України : підручник. Харків: Діса плюс, 2014. 480 с.
 5. Мельник К. Ю. Проблеми правового регулювання трудових відносин службовців правоохоронних органів : монографія. Х. : Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2009. 360 с.
 6. Мельник, К. Ю. Проблеми юридичних гарантій трудових прав працівників при укладенні, зміні та розірванні трудового договору : монографія. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2016. 240 с.
 7. Коментар до Конституції України. К. АТ Книга, 2016. 376 с.
 8. Конституційне право України./ За ред. Тація В.Я., Погорілка В.Ф., Тодики Ю.М. К.: Право, 2019. 421 с.
 9. Котюк В.О. Основи держави і права. К.: Просвіта, 2017. 309 с.
 10. Мелашенко В.Ф. Основи Конституційного права України. К.: Юрінком, 2015. 387 с.
 11. Молдован В. Основи держави і права. К.: Право, 2016. 276 с.
 12. Нагаєвський І. Історія української держави. К.: Просвіта, 2014. 420 с.
 13. Правознавство // За ред. М.Наснюка. Львів :Каменярь, 2014. 367 с.
 14. Правознавство // За ред. В.В.Копейчикова. К.: Юрінком, 2011. 489 с.
 15. Хрестоматія з правознавства. –К: Юрінком Інтер., 2018. 432 с.
 16. Сімейний кодекс України. К.: Алерта, 2019. 81 с.

Нормативні документи:

1. Європейська соціальна хартія ETS № 35 прийнята Радою Європи: Міжнародний документ від 18 жовтня 1961. Інформаційний бюлетень Міністерства праці України “Людина і праця”. 1992. № 5
2. Загальна декларація прав людини. Резолюція 217А (II) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 р. URL: <http://www.rada.gov.ua>
3. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права. Резолюція 2200-А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 16 грудня 1966 р. Ратифікований Українською РСР згідно з Указом Президії Верховної Ради УРСР від 19 жовтня 1973 р. № 2148. URL: <http://www.rada.gov.ua>
4. Конвенція про захист прав і основних свобод людини 1950 року, Перший протокол та протоколи № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції: Ратифіковані Україною 17 липня 1997 р. URL: <http://www.rada.gov.ua>
5. Конституція України / Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141. Редакція 01.01.2020. Законодавство України : база даних / Верховна рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

6. Кодекс законів про працю України, редакція 27.04.2021 р. *Законодавство України* : база даних / Верховна рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>
7. Цивільний Кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. Офіційний вісник України. 2003. №11. 28 березня. ст.461
8. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07 грудня 1984 р. № 8073-X. Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984 1984 р., № 51, ст. 1122
9. Про охорону праці : Закон України від 14.10.1992 р. № 2694-XII, редакція 27.01.2021 р. *Законодавство України* : база даних / Верховна рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text>
10. Про оплату праці: Закон України від 24 березня 1995 р. № 108/95ВР . Відомості Верховної Ради України. 1995. № 17. ст.121.
11. Про колективні договори і угоди: Закон України від 01 липня 1993 р. № 3356XII. Відомості Верховної Ради України. 1993. № 36. ст.361.
12. Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності: Закон України від 15 вересня 1999 р. № 1045XIV. Відомості Верховної Ради України. 1999. № 45. ст.397
13. Про державну службу / Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 4, ст.43. Редакція від 28.05.2023. *Законодавство України* : база даних / Верховна рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>

Електронні інформаційні ресурси

1. www.zakon2.rada.gov.ua (Законодавство України).
2. <https://www.kmu.gov.ua> (Нормативна база Кабінету міністрів України).
3. <https://mon.gov.ua> (Нормативно-правова база освіти).
4. <http://pidruchniki.ws> (Підручники з основ правознавства)
5. www.nbuv.gov.ua (Національна бібліотека України ім. І.І. Вернадського).
6. www.his.1september.ru/urok (Методичні розробки та рекомендації з викладання суспільних дисциплін).
7. www.britannica.com (Он-лайн енциклопедія «Британіка»).
8. www.uk.wikipedia.org (Україномовна версія он-лайн енциклопедія «Вікіпедія»).
9. <https://wiki.cuspu.edu.ua> (Навчальний курс «Методика навчання правознавства»)

